

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis, Et Breviarii Romani.

In quibus origo cuiusque Ritus, causae historicae, vel mysticae, ex
maiorum ingenio, Theoria, Praxis, obligatio, & exquisitus vsus, additis
opportune Decretis omnibus S. Rituum Congreg. quàm breuissimè
explicantur.

Gavanti, Bartolommeo

Venetiis, 1647

Mystica expositio Missae secundum ordinem vitae Christi. 16.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9500

5 Qui pridie, vsque ad verba consecrationis: Vnde & memores &c. aquam item cum vino adhiberi iussit Alexander, pag. 118. 108.

6 Sanctus, Sanctus, Sanctus, à Sixto, pag. 34.

7 Hymnus Angelicus à Telephoro. Item & Tractus. pag. 18. & 28.

8 Orate Fratres, ante Soterum, Alij Leoni id tribuunt. pag. 109.

9 Confessio ante Missam à Pontiano, Alij à Damaso. pag. 90.

10 Symbolum post Euangelium à Sancto Marco; sed, quod hodie legitur, Damasus decreuit legi, qui & Gloria Patri, in Missa addidit. pag. 30. & 18.

11 Pax Domini sit semper, &c. ab Innocent. I. pag. 128.

12 Introitus Missæ ex Psalmis, à Cælestino. Item Tractus, & Graduale. pag. 16. 26. & 28.

13 Præfationes, Hanc igitur oblationem, &c. In Canone, Sanctum Sacrificium, &c. Ite Missa est, Benedicamus Domino, à Leone I. pag. 34. 118. & 123. & 37.

14 Canonem ordinasse dicitur, Gradualia, & Præfationes addidisse Gelasius, pag. 35. 27. & 34.

15 Kyrie eleison, Orationes, Alleluia, Offertorium, Communio; in Canone, Diesque nostros in tua pace disponas: &c. Præceptis salutaribus, Libera nos, &c. & tota Missa melius ordinata, fuit à Gregorio Primo.

16 Agnus Dei à Sergio. pag. 128.

17 Sequentiæ à Nicolao. pag. 27.

Secuti vero sumus in hac re Chronologiam Bellarmini.

Alij Sancti Patres addidere alia approbata deinde à Summis Pontificibus, vti par est credere, hoc ordine temporum.

1 Benedictus, qui venit in nomine Domini, à Sancto Ignatio. pag. 34.

2 Domine non sum dignus, &c. tempore Origenis. pag. 130.

3 Finis Hymni Angelici ab Hilario Pictau. pag. 18.

4 Benedictio populi in fine, ætate Sancti Hieronymi. pag. 38.

5 Quod ore sumpsimus Domine, &c. ante Ordinem Romanum. pag. 131.

6 Domine IES V Christe, Fili Dei viui, &c. Placeat, &c. ante Microlog. pag. 132. & 140.

Reliqua tandem Pij V. auctoritate sunt communita.

Græcorum autem Missa fuit longior, quam Latina; hæc ipsa tempore Sancti Augustini longior erat, quam hodie; vel quia in Introitu totum Psalterium diceretur; vel quia Epitola, & Euangelij lectio esset longior; vel quia in Festis cantarentur singula; certum est, quod ob querimoniam populorum breuior est facta, vt colligit Baron. Anno 418. ex eodem August. serm. 251. de tempore. Breuior est etiam Romana Missa, quam Ambrosiana; quia Mediolanenses præcis Græcorum vestigijs firmiter inhaeruerunt; quod notat Lindanus ad Liturgiam S. Petri.

Mystica Expositio Missæ, secundum ordinem totius Vitæ Christi, quam repræsentat. XVI.

Exposuerunt quamplurimi mysteria Missæ, & suo quisque iudicio, & arbitrato, ita vt nondum inuenerim auctorem, quem omnino sequar, ab initio Missæ vsque ad finem eiusdem, certa, & ordinata serie, vel Passionis, vel totius vitæ Christi. quare a pluribus excerpam, quæ in vnum coacta, & ex-

quisite ordinata, ecclesiasticum lectorem fortasse delectabunt: non tamen minutissima quæque persequar, quæ tedio esse possent; neque singula omnia mylticum habent sensum.

1 Procedit igitur, tam in Missa priuata, quam in solempni, Sacerdos ad Altare de Sacristia. hic admirare Verbum diuinum

diuinum passioni destinatum, quod egreditur de sinu Patris. Thuriferarius cum Thuribulo fumigante significat naturam humanam orantem Deum pro redemptione mundi. Duo Acolythy Legem, & Prophetas; Subdiaconus, & Diaconus Sanctos Patres vicinos Natiuitati Christi, qui parant viam Domino. *Hac Hugo Viçt. in spec. cap. 7.*

2 Inclinat se ante Altare Sacerdos, & facit confessionem, ò exinanitio Diuini Verbi, quod formam serui accepit in similitudinem carnis peccati. *Durand. lib. 4. cap. 7.*

3 In Introitu cum versu geminato, laude Trinitatis, & osculo primo Altaris, audi iterata desideria, & voces Sanctorum Patrum antiquiorum: *Osculetur me osculo oris sui: & Veni Domine, &c. ex Sancto Germano in Theoria.* & cum incensatur Altare, memento incensi, hoc est, orationis Christi pro nobis in vtero materno. Thuribulum enim Christum denotat, *ex Augustino homil. 6. in Apocal. & nos supra pag. 93. diximus cum Innoc. III.*

4 Inculcatur, *Kyrie eleison*, idest, Domine miserere. *vt Isai. 33. Domine, miserere nostri: te enim expectauimus.* *Innocent. lib. 3. cap. 19.* contra nouem genera peccatorum, Originale, Mortale, Veniale; Cordis, Oris, Operis; Infirmittatis, Ignorantiæ, Malitiæ; & ideo dicitur nouies.

5 *Gloria in excelsis Deo, &c.* Ecce Christus natus, & gaudentes Angeli cantant. *Innocent. capit. 20.* Signum crucis in fine Hymni significare Circumcisionem Christi, docet *Melchior Huelamus.* Dominus Vobiscum, hoc loco indicat apparitionem Magis factam, *ex Praxi spirituali Principisse Parmensis.*

6 In cornu Epistolæ fit initium Missæ, vbi & *Orationes* dicuntur. Cerne Christum primo ad Iudæos missum, quorum reliquæ in fine mundi saluabuntur; vnde & Missæ finis ibidem habetur, vbi & initium. *Durand. libro 4. cap. 15.* Oratio significat Præsentationem Christi in

Templo, ex Praxi præfata spirituali. Orat autem Christus, & in precibus est totus ab infantia, *ex Hugone de quibusdam ad Missam spect. libro secundo cap. 16.* vsque ad prædicationem Ioannis, quæ significatur in Epistola, vt mox dicitur.

7 *Ad Epistolam* cantandam à Subdiacono, vnus eum comitatur Acolythus, quia Ioannem pauci sunt sequuti. *Innocentius III. libro 2. cap. 29.* modo legitur de antiquo, modo de testamento nouo; quia Ioannes ad vtrumque spectat, *ex Rupert. libro 1. cap. 32.* finita Epistola, osculatur Subdiaconus manum Celebrantis, quia Ioannes ad Christum discipulos tandem destinauit: & sicut Christus laudauit Ioannem, ita Sacerdos benedicit Subdiacono, *Innocent. ibidem cap. 30.* clauso libro accedit Subdiaconus, quia in lege, quam prædicabat Ioannes, claudebatur adhuc Christus, quem respicit, dum contra Altare cantat Epistolam, *Durand. cap. 16. & seq.*

8 *Graduale* ad pœnitentiæ respicit lamentum, *Rupert. libro primo capit. 34.* & conuersi ad pœnitentiam à Ioanne prædicatam gemunt. Dicitur à gradibus Graduale, quo significatur ascensio Discipulorum Christi vocatorum per gradus post Ioannis prædicationem. *Alleluia*, consolationis est post luctum pœnitentiæ: gaudebant autem discipuli in noua conuersatione Christi. *Tractus* eiusdem rationis est cum Graduali: & *Sequentia*, seu iubilatio, est idem cum Alleluia, vt aliàs docuimus. *Hac habet Innocentius III. supra cap. 31.*

9 Succedit *Euangelium* in parte Altaris altera, quia Gentibus fit communis Christi doctrina. liber de Altari sumitur, quia de Sion exiit lex noua, & verbum Christi de Hierusalem, quoniam autem misit Apostolos etiam tunc temporis prædicare regnum Dei, ideo benedictio, missio, & osculum manus præcedunt. Thuriferarius cum thuribulo bonum odorem virtutum Christi

euangelizantis, & Acolyti cum cereis accensis fulgentissimum lumen doctrinæ Christi designant, siue lumina miraculorum eiusdem Christi, siue quia binos mittebat ante faciem suam, quo erat ipse venturus: Subdiaconus vt minister, vel auditor, bene doctus tandem refert librum Euangelij ad Celebrantem, vt ad Christum, cuius est colligere fructus prædicationis suæ, cui & in gratiarum actionem thus adoletur à Diacono, quæ omnia fusius *Innocentius Tertius à cap. 35. ad cap. 48. lib. 2.*

10 In *Symbolo* fidei professio manifesta est, & doctrinæ sequela, quæ in discipulis Christi, præsertim ad eiusdem prædicationem effulsit. nam multi crediderunt in eum. *Durand. ca. 25.* & Gentiles per Philippum & Andream ducti sunt ad Christum, appropinquante iam Passione, in Offertorio. *Innocent. cap. 52.*

11 *Offertorium* significat votum fidei à Gentilibus oblatum Christo inter prædicationem, & passionem, quod admiratus est in Centurione, & Cananæa. *Innocent. III. cap. 52.* quo cantato, ecce silentium, in quo appropinquante passione significatur latibulum Christi, qui in palam non ambulabat, *Idem cap. 54. Velum* amouetur à Calice, vt Calix videatur à populo, quia nunc manifeste in Missa passio Christi repræsentatur: vnde, & finita eiusdem repræsentatione, quæ accidit, vt dicemus, circa Communionem, Velo rursus velatur Calix, ne videatur, vt prius, sed vndeque occultetur. Ministri præparant oblata, & circa eadem crucis signa fiunt, quia Concilium fecerunt Hebræi, vt eum morti traderent. *Patena* partim absconditur sub Corporali, seu velatur in manu Subdiaconi; quia patentia corda discipulorum in fide titubant, & deficiunt. *Idem cap. 59.* exprimit *Inconsensio oblatorum*, effusionem vnguenti ante sex dies Paschæ, cuius odore repleta est domus; & ideo incensantur omnes. *Idem cap. 57.*

12 *Præfatio* quid aliud designat, nisi triumphum Christi in die Palmarum?

in quo tum Angeli, tum Hebræorum pueri cantabant *Osanna: Benedictus qui venit, &c.* *Innocentius libro 2. cap. 61.*

13 *Canon*, inquit *Microlog. de Eccles. obseru. cap. 16.* Dominicæ Passionis potissimum est commemoratio. & Primo quidem secreto dicitur, ad indicandum, Deum vere esse absconditum in hoc mysterio; tum postremis diebus Christum cum solis discipulis conuersantem. Latibulum Christi à Iudæis hoc loco significari, ait *Innocentius Tertius lib. 3. cap. 1.* Tres cruces, quæ primo fiunt super oblata, denotant tres traditiones Christi ad mortem, à Deo Patre, à Iudæis, & à Iudæis, qui Pilato eum tradiderunt. *Idem cap. 3.* In alijs quinque crucibus post, *Hanc igitur oblationem, &c.* Venditio Christi exprimitur: in primis tribus, Venditionis pretium, quod ter decem denarijs constat: vel tres emptores intellige, Sacerdotes, Scribas, Phariseos: in alijs duabus Venditorem, & Venditum, *Idem c. 12.* vel in his quinque crucibus later Historia à die Palmarum ad mortem Christi, per dies quinque. *Titelman. c. 43.*

14 *Consecratio*. repræsentat Cœnam Dominicam, *Innocent. libro quarto cap. 6.* vbi benedictiones Hostiæ & Calicis significant, & repræsentant, non crucifixionem, sed præsignationem passionis Christi factam in ipsa Cœna: *S. Tho. 3. part. quest. 83. art. 6.* vel quod pro duobus populis fit passurus, ex *Amalar. lib. 3. capit. 24.* vel quia redimenda sunt anima & corpus nostrum per passionem Christi, *Alexan. Alen. 4. part. quest. 33.* Ideoque duplex fit signum crucis, semel super Hostiam, semel super Calicem.

15 *Elevatio* vero Hostiæ; & Calicis anticipatam Crucis, & Christi in ea Crucifixi elevationem significat, ex *Sanct. Germano in Theoria rerum Ecclesiast.* non actionem crucifixionis Christi, de qua infra suo loco, sed memoriam passionis Christi & mortis eiusdem in hoc Sacramento statim esse faciendam. *hæc, inquit,*

inquit, quotiescunque feceritis, in mei memoriam facietis: hoc est, mortem Domini annunciabitis. quam elevationem in hoc anticipato sensu (quod bene nota) comitantur ferè statim quinque cruce ad ea verba: *Hostiam puram*, &c. ad memoranda quinque vulnera Christi in Cruce accepta; *Stephan. Eduens. de Sacr. Alt. cap. 17.*

16 Cæterum prosequendo Historiam, peracta Cæna, & consecratione Christus procedit in horto ad orandum Patrem: & Sacerdos inclinans dicit, *Supplices te rogamus*, &c. affuit confortans Angelus; & nos addimus, *inbe hæc perferri per manus S. Angeli, Vualden. tom. 3. tit. 4. c. 29. num. 5.* osculum quod sequitur Altaris hoc loco, opponitur osculo Iudæ in horto; tres cruce adduntur, vel ad notandas tres illusiones Christi, à Pontificibus, Herode, Pilato factas, ex *Alber. Mag. vel Vincula, Flagella, Coronam spinæam, ex Innocen. sup. cap. 5.*

17 Dicto, *Nobis quoque peccatoribus, peccus percutitur.* Dicerem hoc loco illud designari (per antiphrasim) vt nobis fiat in salutem, quod Hebræi impij in suam perniciem exclamauerunt: *sanguis eius super nos, & super filios nostros.* Verum *Innocentius*, & alij explicant de Latrone, & Centurione consentibus Christum verum Deum: sed hoc perturbat ordinem historiarum, vt patet.

18 In sequentibus tribus crucebus, *Sanctificas, viuificas, &c.* te cole crucifixionem Christi, qui hora tertia apud Marcum, linguis Iudæorum Cruci est affixus, *tolle, tolle, &c. Innoc. lib. 5. cap. 9.* in alijs autem tribus, ad ea, *Per ipsum, cum ipso & in ipso,* attende crucifixionem hora sexta, manibus Gentium; & in duabus sequentibus, *est tibi Deo Patri, &c.* diuisionem animæ à corpore Christi, *Innocentius Tertius ibidem*, fiunt autem hæ duæ cruce extra Calicem, quia hæc separatio facta est, non ex violentia passionis, & Calicis, sed ex potestate propriæ voluntatis Christi; *Rub. lib. 2. cap. 75.* idem ferè docet *Innocen. III. loco citato.* Item in primis tribus, *Per ipsum, &c.* memorare trinam

orationem Christi in Cruce. Primam *Pater ignosce illis, &c.* Alteram, *Deus, Deus meus, vt quid dereliquisti me?* Tertiam, *Pater in manus tuas commendo spiritum meum,* quam trinam orationem obseruat *S. Thom. vbi supra.*

19 His valde consona *Titelm.* addit c. 48. in primis tribus crucebus notari tres horas, quibus vixit in Cruce: in alijs tribus, Calice detecto, tres alias, quibus mortuus pependit: in duabus extra Calicem emissionem sanguinis & aque è latere; & inter hæc cruce Velum Templi scissum significatur, cum amouetur de Calice palla; & quadrant historico ordini.

20 Eleuatur Calix cum Hostia; & statim deponitur in iis verbis: *Omnis honor, & gloria,* ad denotandam depositionem Christi de Cruce, & eiusdem Sepulturam *Stephan. Eduens. loco citato.* & sicuti omnium sententia, Calix hoc loco operitur palla, non vt hæctenus ad cautelam, sed ad mysterium; ita in Palla designatur lapis ad ostium monumenti, *Innocen. lib. 5. cap. 10.* vel Corpus Christi inuolutum Syndone à Iosepho, vt cõtemplatur *Durand. cap. 46.* Celebrans enim & Diaconus hic tangunt Calicem simul, innuentes ministerium duorum; Nicodemi quidem Celebrans, Iosephi vero Diaconus; quia Ioseph inuoluit Syndone Corpus, & Diaconus tangens Calicem eundem palla cooperit. *Rubens libro 2. capit. 66.*

21 Recedit Diaconus à facie celebrantis, vt à monumento recesserunt Nicodemus, & Ioseph. Dicitur alta voce, *Per omnia sæcula sæculorum:* quia clamauit Centurio, & clamor factus est à mulieribus, ex *Stephan. Eduens. loco cit. cap. 17.* quos clamores continuari dicit vsque ad finem Orationis Dominicæ, *Titelm. cap. 51.* Vel, vt colligamus vltima Christi verba, statim additur *Oratio Dominica,* quæ constat septem petitionibus, in honorem septem verborum Christi in Cruce. *Durand. c. 35. & 47.*

22 Subdiaconus & Diaconus ministrat patenam apertam; & ecce mulieres cordibus patentibus valde mane ad monumentum.

numentum pergunt. *Innocent. lib. 6. cap. 1.* Additur sub silentio; *Libera nos quasumus*, ut videas liberatos SS. Patres a Limbo, ad quem secreto descendit anima Christi. *Durand. c. 49.* vbi notat etiam, nominari tres tantum Apostolos, ob triduum mortis indicandum: & sub silentio dicitur. de quo *Luc. 23. Sabbato*, inquit, *siluerunt. Innocent. III. lib. 5. c. vlt.*

23 *Osculum patenæ* significat, quod Christus impleturus erat ferè statim desiderium mulierum. *Idem lib. 6. c. 1.* vnde statim amouetur Palla a Calice, sicuti lapis ab Angelo ab ostio monumenti, ergo resurrexit Dominus inuisibiliter. *Innocent. ibidem cap. 2.*

24 *Frangitur Hostia*, quia in fractione panis cognitus fuit Christus resuscitatus. *Innocent. lib. 6. cap. 2.* & in tribus Hostiæ partibus agnosce cum *S. Thom. 3. p. q. 83. ar. 5.* distinctionem corporis mystici Christi; vel distributionem gratiarum eius post resurrectionem. Corpus enim mysticum Christi tres partes habet Caput, idest, Christum ipsum gloriosum, in dextera Sacerdotis, nec sinistri quicquam amplius habet: Sanctos iam ab ipso beatificatos, qui in altera manu, quæ extra Calicem est, denotantur, *Innocent. ibidem cap. 3.* reliqua membra, passionibus adhuc obnoxia, in Ecclesia militante, adumbrantur in particula in Calicem dimissa. *Steph. E. duens. de Sacrament. Alt. c. 18.* Alij multa alia sunt meditati hoc loco: sed hæc ad rem nostram magis.

25 Itaque *immissio particula* in Calicem cum commixtione significat Resurrectionem Christi, ex *Amalar. libro 3. cap. 31.* vel est confessio Resurrectionis Dominicæ, in qua Corpus & Sanguis & anima vnita sunt, *Microl. cap. 20.* tres cruces cum particula supra Calicem, vel admovent de triduo mortis, *S. Thom. loco cit. ar. 6.* vel trium mulierum aduentum indicant ad ostium monumenti qua retium Crucifixum, *Innoc. supr. cap. 2.* vel ex eodem, virtutem totius Trinitatis demonstrant in Christi miraculosa Resurrectione. Item cruces fiunt ad quatuor labia Calicis, quia ad quatuor mundi partes

pertingit Resurrectio Christi, *S. Germ. vbi supra.*

26 Eleuetur hoc loco vox, & dicatur, *Pax Domini sit semper vobiscum.* nam, Pax vobis, dictum est à Christo resuscitato discipulis suis, *Microl. c. 20.* & bonum significat Resurrectionis nuncium, *Rupert. libro 2. cap. 16.* Hinc fit, vt in Missa etiam de luctu, omnes ad hæc verba surgant, ob mysterium scilicet Resurrectionis Christi, quæ significatur in hoc ritu, & verbis præcisus. & est communis expositio.

27 Quid vero, *Agnus Dei?* operto Calice cum palla dicitur ter ad tollenda peccata, & nonne vides ianuam clausis, ingressum ad Apostolos Christum eisdem dicentem: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remisistis peccata, remittuntur eis?* *Innocentius ibid. c. 4. cum Durando ca. 31.* qui de Calice recto, ianuamque clausis edisserit in hunc sensum.

28 *Fit Communio*, & Cleri, & populi, quia Christus comedens cum Apostolis, fumens reliquias dedit eis, *Microl. supra.* Dicitur Versus, *Communio*, qui lætitiæ, vt docuimus, est Symbolum; quia gauisi sunt discipuli viso Domino. *Innocent. c. 10.*

29 Postea dicitur *Oratio*, extensis manibus, quæ ab *Amalario* vocatur etiam, benedictio, vt supra retulimus; vt hic obferues, Christum eleuatis manibus iam ascendentem ad pro nobis orandum Patrem, & benedicentem nobis; *eleuatis manibus*, ait Lucas, *benedixit eis.* Cum duplici, *Dominus vobiscum*, & salutatione in discessu, quia Discipulis sæpius eo tempore dixit, Pax vobis, *Innoc. cap. 11.* vel in vltimo. *Dominus vobiscum*, memento dicentis: *ecce ego vobiscum sum usque*, & cetera. *Matt. 28.* vt notat *Vualden. titulo 4. cit. c. 44. num. 5.*

30 *Ite Missa est*, cum, *Deo gratias*, in mentem reuocat quæ dixerunt Angeli: *Viri Galilai, quid statis aspicientes in cælum?* *Ite*, & reuersi sunt cum gratiarum actione. *Microl. sup.*

31 Orabant Apostoli vsque ad Pentecosten secreto, quod ego puto significari in Oratione cum inclinatione Sacerdotis ad

ad Altare, *Placeat tibi, &c.* & orabant iynanimiter. quod in ofculo Altaris deſignatur.

32 *Vltima benedictio* miſſionem Spiritu Sancti in Pentecoſte, in nomine Trinitatis, exprimit, *Innocen. cap. 14.*

33 Quid aliud reſtat, quàm vltimum *S. Io. Euangelium*? de hoc myſticè nemo ex antiquioribus, quem legerim. Dicam ergo cum *Principiſſa Parmenſi in eiſdem Praxicitata*, Prædicationem Apoſtolorum hic demõſtrari: tùm Diuinitatis, tùm Incarnationis Chriſti, qua Gentes magis,

quàm Hebræi (vnde in cornu legitur Euangelij) ad Deum deuenerunt poſt Pentecoſten: *ecce conuertimur ad Gentes*, ait Paulus, *Act. 13.*

34 Reſreſſus in Sacriſtiam eſt ad neceſſitatem, non ad myſterium, niſi velis dicere; poſt prædicationem & opera bona, tandem ad Deum in cælum nos quæque peruenturos, vnde exiuit à principio Dominus *IESVS*, qui vixit in mundo Annis circiter 34. & nunc in cælo viuunt, & regnat Deus in ſæcula ſæculorum. Amen.

Canonis Expoſitio litteralis, eorum nempe Verborum, quæ ſunt difficilioris intelligentiæ. XVII.

FVſè, neque confuſè poſt *Bielum*, & alios *Io. Steph. Durant. lib. 2. de ritib. à cap. 33. vſque ad 45.* ſacrum Canonem, explicat, allatis antiquorum interpretationibus, vt nihil certè, niſi breuitas, ab eo deſiderari videatur. breuius ego, & apertioribus omiſſis, obſcuriora propono, & expono.

1 *Te igitur clementiſſime Pater*. Ad Patrem, docente Chriſto dirigitur omnis oratio. *Florus in expoſitione Miſſæ.*

2 *Sacrificia illibata*. Ideſt, incontaminata *Alcuin. cap. de celebrat. Miſſæ. ſine macula offerentis, Innoc. III. lib. 3. cap. 3. ſine labe, Durand. lib. 4. cap. 36.*

3 *Pro Eccleſia tua Sancta*. Tua, habet emphatiſm ad mouendum Deum. *Durant. loco cit. Orthodoxis*, hoc eſt, rectæ gloriæ hominibus nullo errore deprauatis, *Alcuin. Florus, & Biel lect. 24.*

4 *Vel, qui tibi offerunt*. Non modo Sacerdotes, ſed etiam, qui votis, & oratione cooperantur, *Innocent. ſupra*; & qui elemoſynam pro Miſſa dederunt; aut alio modo celebrari curarunt. *Azor. libro 10. cap. 36. queſt. 13.*

5 *Et incolumitatis ſue*. Pro corporali fanitate precamur. *Alcuin. & Innocent.*

6 *Reddunt vota ſua*. Vota ſua fidei, & deuotionis, quæ ſunt in libertate arbitrij, Cum diuina gratia & ideo ſua, *Innocent.*

7 *Communicantes*. In communionem Sanctorum valet ſacrificium. *Innoc. ſed. Microl. cap. 12. ex interpoſitione verborum*, quæ ſit in Feſtis quibusdam, colligit, non ſignificari hic communionem Sanctorum, qui ſunt in cælo, ſed communionem Catholicorum fidelium.

8 *Oblationem ſeruitutis noſtræ*. Ideſt, Cleri; & eſt patriæ, quæ ſoli Deo debetur. *Odo Camer.*

9 *Et cunctæ familiæ*. Ideſt totius aſſententiæ collectæ. *Idem Odo. totius Eccleſiæ. Florus.*

10 *In electorum tuorum iubeas gregem numerari*. Vt annumeretur cum electis ſecundum præſentem iuſtitiam, vt habeat gratiam. nam alioquin certus eſt electorum numerus. *Biel lect. 33.*

11 *Adſcriptam*. In numerum placitorum ſibi receptâ eſſe velit Deus. *Alcuin. Adſcribat, & numeret inter grata, Azor. ſupra cap. 37.*

12 *Ratam*. Certam, permanentem, mutata ſubſtantia corruptibili in incorruptam. *Odo.*

13 *Rationabilem*. Vt hominem vetum pro hominibus offeramus. *Odo.*

14 *Acceptabilem*. Quæ omnino placeat Deo. *Idem.*

15 *Venerabiles manus ſuas*. Venerationis mentione attentior ſit Sacerdos ad opus